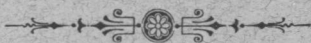

Leto XII.

Številka 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1896.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Rupert Bežek</i> : O stvarih in njihovi pravni razvrstitvi	289
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a</i>) Najemninski in šolski krajcarji nimajo zakonite zastavne pravice in posebno ne zastanki za zadnja tri leta prednostne zastavne pravice pred knjižnimi upniki	302
Kazensko pravo:	
<i>a</i>) Nagovarjanje k zamolčanju nebistvenih okoliščin učinja hudodelstvo goljufije. — Tudi nejavno izvršeno nečisto dejanje more biti prestopak po §-u 516. k. z.	306
<i>b</i>) Kader se je sodno preganjanje prekinilo, začne rok novega zastaranja še le od časa oprostitve ali ustitve sodnega preganjanja	311
<i>c</i>) O pojmu „zvižča“, kader se je odvedla nedoletnica starišem	313
<i>d</i>) Psovanje ali sramočenje duhovnika, službo božjo opravljajočega, ustanavlja pregrešek po §-u 303. k. z.	315
3. Književna poročila	316
4. Razne vesti	317
5. Pregled pravosodstva	319

O stvareh in njihovi pravni razvrstitvi.

Poskus komentarja k drugemu delu občnega državljanskega zakonika
sestavil dr. Rupert Bežek.

(Dalje.)

§-i 288.—290. dalje.

Monopolsko se ravna v Avstriji s: soljo, tobakom, pošto, brzojavom in loterijo; kronščinam pripadajo dohodki od mitnic in puncevanja. Razun posrednih in neposrednih davkov pobirajo se še takse ali odredbine, pa odstotnine od pravnih opravil = pristojbine odstotninske.

O monopolskih rečeh ravna se po monop. redu za državo z dne 11. novembra 1835; nikdo ne sme brez dovolitve dohodarstvenih uradov pridobiti ali narejati si monopolskih reči, niti drugače rabiti, kakor je v zakonu povedano. Izdelane monopolske reči oddati se morajo državnim zalogam, erar pa izroči primerno odplačilo.

Tudi prodajati se ne smejo take reči brez posebnega dopustila po nikomur.

Sicer pa je mej tobakom in soljo v toliko razlika, da se slobodno trži s soljo, vendar je zaukazana dobava iz državnih zalog, mej tem ko je trgovina s tobakom sploh prepovedana ter se prodaja le v državnih prodajalnicah ali trafikah.

Ker je solski monopol Avstriji kakor Ogerskej skupen, tak je razmerje uravnano po dogovorjenih enakih zakonih: cena n. pr. se določi sporazumno po ministrih te in druge državne polevice: zak. z dne 7. junija 1868, št. 23. drž. zak.

Po §-u 204. monop. reda pripade vsa naravna sol podzemeljsko pridelana ali dobljena v izključno državno last; dobavo ima erar v svojej režiji. Solski rudokopi ne morejo se torej izkoriščati po zasebniku, ni dopustno slediti za soljo ter se ne oddaje rudoslednega dopustila na sol; nasprotno pa mora

vsakdo prijaviti najdišče, koder je zasledil sol v 90 dnevih; država lahko razlasti v svrhu dobave sleherno zemljišče, za katero se plača odškodnina: § 365. obč. drž. zak.

Koder se nahaja sol pomešana z družimi tvarinami, n. pr. s solnitarjem, oddati se mora državi; fabriško sol pa prodaja država za svojo ceno ne za monopolsko, v kolikor se dokaže gospodarska potreba.

Vsled navedenega zakona ne smeš nikoder zasejati tobaka brez uradne dovolitve in nadzorstva. Na Ogerskem se močno sadi tobak, v Avstriji goji se le v Galiciji, Bukovini, Tirolskem in Predarlskem. Prodajati pa se sme tobak le erarju, zasebna trgovina je prepovedana. Izdelki v posameznih, različnih tobačnih vrstah izvršujejo se le po erarju.

Igralec v loteriji sklene z državo pogodbo na srečo, vsled katere se obveže slednja na izžrebane številke izplačati dotični dobiček. Vender ni primorana država sprejeti sleherne stave, lahko jih zavrne ter ne sklene pogodbe.

Dohodki iz tega monopola, urejenega po ces. patentu z leta 1813., pobirajo se v loterijah kolekturah; vender se oddajejo zasebnikom v zakup, katerim gredo določeni odstotki za oskrbovanje.

Kar se tiče prometnih monopolov se država ne ozira niti pri pošti, niti pri svojih železnicah, brzojavnih uradih in telefonskih napravah, toliko na dohodke, temveč na gospodarstvene koristi.

Ni treba opomniti, da še niso vse zasebne železnice poddržavile se, mej tem ko se oskrbuje pošta povsem kot monopol, da si po načelih merodajnih za sleherno gospodarstvo. Pisemskih prijav ne sme nikdo drug nego država raznašati, omejena pa je ta prepoved na zaprta pisma in tiskovine; posamičnik sme pač pošiljati pisma in tiskovine po selu, kateri pa ne sme obrtoma raznašati jih: § 11. poštnega zakona z dne 5. novembra 1837.

Ne razteza pa se poštni monopol na prevažanje niti osebnih stvari ali blaga, katero oskrbuje slobodno občinstvo.

Erar pa je dolžan sprejemati ne glede na odpošiljateljovo osebo pisma, tiskovine, uzorce in tudi pošiljatve potom vzorne pošte.

Brzojavni uradi so javne naprave, slehernik jih sme uporabljati; telefonske naprave oskrbuje tudi erar izključno takrat, kader se sklene zveza z javnimi brzojavi.

Med regalije pa štejemo: rudarski regal, novčni regal, pravico novce kovati, cole ali carine, mitninske dohodke.

Rudokopi so ali državni ali zasebni; do rudokopa ni lastnine, vsaj prave ne, ker ne obseza oblast do rudokopa telesne stvari, ter je le umetna, namišljena lastninska pravica mogoča, jamske mere se imenujejo nepremična lastnina, ter se vpisavajo v rudarske javne knjige: § 109. rud. zak. z dne 23. maja 1854, št. 146. drž. zak. Kajti ležišča, v katerih se nahajajo rude, niso lastnina zasebnikova, ker podzemlje je nerazdelna sestavina tal: § 297. obč. drž. zak., rudarska lastnina vsebuje le pravico, izključno, neomejeno kopati in za se uporabljati dotične rude, gledé katerih se je izdalo dopustilo: §-a 123. in 124. rud. zak. z dne 23. maja 1854.

A poleg zasebne lasti državne in zasebnikove, kaže se rudarski regal kot posebna vladarska predpravica, kajti po §-u 3. navedenega zakona so pridržane vladarju v izključno prilastitev na naravnih ležiščih nahajajoče se rude v določenem številu: žveplo, galun, vitrijol, kuhinjska sol, cementne vode, grafit in podzemna smola, črn in rujav premog. Vse to so pridržane rudnine. Le država sme slediti za njimi ter jih prisvajati si. Brez dovolitve ne sme nihče slediti za temi rudninami, država odkaže prosilcu rudosledni okoliš ter daje jamske mere in rudarska dopustila. Jamske mere so slične četverokotom v izmeri po 45116 m^2 ali 12533 kv. sežnjev, kopati pa se sme navzdol neomejeno. Z rudoslednim dopustilom se še ne pridobi izključne pravice za rudo slediti, ob jednem oddaja država po več dopustil. Še le če točno pokažeš mesto, od katerega počneš rudi slediti, si dobil na njo izključno pravico za rudo slobodno slediti (svobodni rudosled). Po tem prosiš za podelitev števila jamskih mer, ter na to še le smeš kopati rudnine in uporabljati.

Kjer leže rudnine pod jasnim nebom, tam so tudi dnevne mere.

Dohodki rudarskih predprav se zbirajo iz merskih pristojbin ali merščin; od sleherne mere se plača na leto po 4 gld. v četrletnih obrokih ob enem z dohodnino.

Državna ali vladarska predpravica gledé rudarstva obstoji pa v tem, da ne sme nihče uporabljati rudnin ležečih pod svojim zemljiščem, rudarska lastnina pristoja le državi, le ta dopušča uporabo pridržanih rudnin.

Novčni regal je prav za prav monopol, ker nihče ne sme kovati novcev, dasi bi jih narejal iz dobrih kovin jednake vrednosti, kakoršni so državni novci; prestopnik se kaznuje po kazenskem zakonu (§-i 38., 106., 118. do 121., 325. k. z.).

Iz colov ali carin gre dosti dohodkov državi, katera pa se ozira v novejšem času na gospodarstveno korist; carine se določujejo po obema državnima polovicama vkupnih jednakih načelih na podlagi carinske pogodbe in dogovorjenem cenovniku.

Obedve polovici zganeta se v jedno carinsko ozemlje, kateremu se je priklopila razen Trsta in Reke tudi Bosna s Hercegovino po zakonu z dne 20. decembra 1879, št. 131. drž. zak. Carine odmerjajo se v zmislu monop. reda z leta 1835. in po cenovnikih ali od komada ali po utežah po 100 kil. Vse blago, katero ni navedeno v cenovnikih kot prosto carine, je podvrženo plačilu.

Mitninski dohodki se pobirajo po zakonu z dne 30. decembra 1820 in dvorn. dekretu z dne 17. maja 1821 za tovarno in drugo živino po številu ter od ljudi, kateri prestopijo mitniško zavoro; a od leta 1829. dali so se ti dohodki v zakup.

Navzlic rastočemu prometu zlasti po železničnih črtah, na katerih se večina človeštvu potrebnega blaga prevaža, se dohodki od mitnic niso zvišali, temveč so vedno stalni; ker so občinstvu le v nadlego, bi jih bilo odpraviti, če ne bi se v slučajih prepuščale gotove mitnice v izkoriščanje posameznim deželam, katere pokrivajo stroške za cestne zgradbe na ta način.

Vse popisane predpravice in monopoli vsebujejo državno imetje.

Brezmejno ozračje ali zračnina ni reč, kar se je že trdilo začetkoma; v kolikor pa je omejil posamičen lastnik

zračnino, v kolikor mu služi v poseben smoter, je ta omejen del ozračja reč v pravnem zmislu, je njegova lastnina, odnosno gledé pogloblitve reči pritiklina: § 294. obč. drž. zak. Kar pa seza čez to omejenost, čez porabljivost, je ničigaršno: nikdo tožil ne bode po ozračji plovečega, ker mu je sezal báje v lastnino; če pa zgradiš streho nad omejeno sosedovo zračnino brez pravnega naslova, brez služnosti, kršil si sosedovo posest.

Nanašajoč se na blago in imetje jurističnih oseb, je opomniti, da je pouk o le-teh uvrstiti v splošni del našega prava; le toliko je vedeti važno tudi na tem mestu, da ima juristična oseba sledeče znake:

1. imetje z namišljenim gospodarjem; juristične osebe torej niso ni zemljišča, ni družine, ni družbe in konkurzna skupina, ni državne blagajnice niti ležeča dedščina (hereditas jacens), niti slednjič učilnice;

2. dopusten smoter, kateremu se je odločilo imetje.

Juristične osebe so *a)* ali korporacije, društva ali *b)* ustanove.

Občni državljanski zakonik je prezrl, da so ustanove tudi juristične osebe; korporacije so ali javne ali zasebne.

Novejše pravo zlasti novejše trgovinsko pravo pa zmatra neodgovornost posameznih društvenih udov za prevzete obveze kot odločilen znak juristične osebe; jamčilo bi le imetje; po tem takem bi bila v trgovinskem pravu juristična oseba le družba na akcijah.

Ali z druge strani se poudarja, da priznava zasebno pravo nekaterim družbam in društvom pravico, pod svojo tvrdko pridobivati si lastnino in stvarne pravice na zemljiščih, obvezavati se, tožiti in na tožbe odgovarjati; koderkoli se nahaja pri društvih samostalna opravičenost in ravno takšna obvezljivost, tam se kaže juristična oseba. Koder pa je omejena opravičenost in obvezljivost v nekaterih ozirih, pokaže se takozvana relativna juristična oseba, n. pr. javna trgovska družba, komanditska družba, pridobitne in gošpodarske zadruge.

Lastno vladarjevo imetje zmatra se slednjič zasebnim imetjem: §-a 289. in 20. obč. drž. zak.

§-a 291. in 292. Regelsberger, l. c., §-a 96. in 98.; Unger, l. c., I., str. 356, 358, 359; Krainz, l. c., §-a 83. in 88.

Napačno zmatra zakonik vse neosebne pravne predmete — rečem, a te so v resnici le telesni predmeti; tako navzlic zakoniku dejstva niso reči, dasi so vidna; po zakonu so tudi ta kakor nevidne pravice, n. pr. zastavna pravica, predmet osebnih pravic.

Vender je bistveni znak reči telesnost. Zakonita razdelitev nanaša se na rimsko pravo, koder se delijo reči v: „res corporales“ in „incorporales“, s katerimi pa se izražajo posamezne sestavine kakega imetja.

§ 293. Regelsberger, Unger, Krainz l. c.; § 140. obč. drž. zak., dvorna dekreta z dne 29. maja 1824, št. 2011. z. j. z., dodatek 43 in z dne 23. junija 1827, št. 2287. z. j. z., naredba justič. min. z dne 7. januarja 1854, št. 10. drž. zak., naredba min. za not. stvari z dne 3. novembra 1855.

V resnici nepremakljive reči so le zemljišča kot omejen del ozemlja z vsem, kar je pod površjem ter kar je v organski ali mehanski zvezi na ozemeljskem površji; vse drugo je pa premično, bodisi da ima v sebi premično silo (res se movens), ali pa da je premična vsled druge sile (ses mobilis v širšem zmislu).

Kar je nadalje z ozemljem v organski zvezi, n. pr. rastline, rudnine, vrelci, so le ozemeljske sestavine, torej teoretično nesamostalne reči, niti premične niti nepremične, isto tako s poslopjem sklenen brun, kamni, opeka.

Če kupiš hišo v svrhu, da jo podereš, ne skleneš pogodbe o nepremičnini, temveč o premičninah, katere pridobiš razrušivši poslopje.

Kar uzidaš v zemljo, tla, je v nerazrušnej zvezi ž njo: res soli, res cedit solo.

Po rimskem pravu ni zgradba na površju samostalna reč, isto ne hišno nadstropje posebe, katero se je samostalno po nemškem pravu zmatralo do zakona z dne 30. marca 1879, št. 59. drž. zak.; a odslej se ne more na posamičnem nadstropju pridobiti lastninske pravice ter le-ta ni vknjižljiva: §-i 10., 11., 74. zemlj. zak.

S prodanim posestvom, se prodane zmatrajo tudi sestavine poslopja: opeka, vrata, zastori-oken; mlini na ladijah, dasi premičnine, so se poprej vknjiževali in zastavljali.

Postranska poslopja kot sestavine so le takrat nepremičnine, če so se v zmislu §-a 297. obč. drž. zak. pozidala na tleh s tem namenom, da imajo ostati vedno na njih; kajti sicer zmatrati bi bilo tudi palčico, v tla zabito, nepremično reč, isto-tako v močvirji pogrezlo se živinče; iz povedanega razloga so šotori sejmski, kočice v dunajskem „pratru“ premične reči, zlasti slednje graditi je dopustno le do preklica.

Po vplivu nemškega prava uvršča zakonik marsikatere reči mej nepremičnine, katere so le pritikline, a slednje niso neobhodno nepremične, le pravna določila oklepajo s poglavitno nepremično rečjo tudi premično pritiklino. Sicer pa umeva zakonik pod pritiklino tudi vsakovrstne prirastke: travo, drevje in plod, kateri pa so le sestavine druge reči, n. pr. zemlje.

Pojem premičnosti in nepremičnosti razteza se po našem zakonu tudi na imetje v tolikem obsegu, da se od nepremičnine zavisne pravice prištevajo nepremičninam: § 298. obč. drž. zak. pa ces. patent z dne 9. avgusta 1854, § 22, n. pr.: poljske služnosti, lov, navadni in ribolov, patronat, poprejšne „urbarske pravice“, ne pa odškodnina za slednje, odškodbe rudarske in za rudarsko desetino; poprej so imele te pravice poseben uložek v knjigi imenovanej „rectificatorium“ in pa v delzelnej deski.

Vse druge pravice prištevamo premičnemu imetju: užitek zemljišča, zastavno pravico pa vknjižene tirjatve. Napačno se je poprej razmišljalo drugače, ker je tirjatev priklopljena zastavnej pravici, ter tako zavisna od nepremičnega zemljišča, zmatral je zakonik poprej tirjatev vknjiženo kot nepremično reč, tako pat. z dne 7. septembra 1782 in z dne 17. februvarija 1792. Akcija, kuks, kos ali del rudnika sta premična.

§-i 294.—297. Arndts, Pandekten, §-a 54. in 55.; Regelsberger, Pandekten, §-i 98., 102., 103.; Unger, l. c., str. 429—470; Krainz, l., §-i 94.—97.; Randa, Besitz, str. 438—441.

Nekatere reči so v pravnih opravilih toliko malenkostne važnosti, da ne pridejo posebe v poštev, temveč se povsem ocenjajo in ravnajo po poglavitnej reči, od katere so zavisne: torej so postranske stvari = *accessorium*.

Slednje pa so 1. ali zgolj sestavina kake reči ali 2. ne da bi bile sestavine so le odvažne za trajno uporabo; prve so prirastek, druge pritiklina.

Naš zakonik ne razločuje dosledno pritikline od prirastka, v §-ih 457. in 1047. n. pr. umeje se le pritiklina; v §-ih 293. in 294. združuje se pritiklina s prirastkom, v poslednjem slučaju so mu „postranske reči“. Radi tega treba pretresavati, kaj da je prirastek, kaj zopet pritiklina.

Gledé prirastka ozirati se je na plod ali pridelek, s katerim se nekako jednači. Plod se porodi v naravi iz organične stvari ter se razlikuje od umetnega izdelka ter zaklada najdenega na zemljišču ali v njem. Plod je dobiček, kateri se dobi iz reči, ne da bi se slednja uničila ali trajno zmanjšala; radi tega ni niti meso ni koža plod živali. Že po naravi ima plod smoter ločiti se od prvotne stvari ter bivati samostalno. Plod je torej reden dobiček iz reči, na katerega se računa v gospodarstvu, predmet pravnim opravilom.

Dasi niso ni rudnine, ni pesek, glina naravni plodi, jih vendar gospodarsko izkoriščamo v trajen dobiček, jednaki so torej plodu, ter jih promet kakor pravo prišteva plodom.

Lovski dobiček je tudi plod, če se goji lov redno, ter dobiček pokaziva redno; niso pa plod zverine pripadajoče zemljišču, temveč pritiklina.

Kar vrže dobička kaka stvar po gospodarstvenih načelih naravnim, ne umetnim potom, je plod: n. pr. sadje, ne pa posekano sadno drevje, niti gozdno drevje, v kolikor ga je podrl in uničil vihar.

Dokler se plod ni ločil od poglavitne stvari, ni postal samostalna reč, ostane ozemeljska sestavina (pars, portio fundi), v tem se kaže razloček ploda od sestavine. Vender v tem, da ne more obstati sestavina sama zase ni poglaviten znak, kajti nekatere reči obstajajo ločene od poglavitne reči, n. pr. opeka, okna, dveri, da so ipak sestavine hiše; tudi v tem ni najti bistvenega znaka, da je v telesnej zvezi s poglavitno rečjo, ker tudi pritikline vidiš pogostoma v takem položaji. Pač pa v tem, da se kaže poglavitna reč brez sestavine pomankljiva, nedodelana, negotova; kar služi čez dovršenost kake reči le kot dodatek, pa je pritiklina.

Brez opeke, dveri, stopnic, oken in streh, z opeko ali slamo kritih, si v naših krajih dodelane hiše misliti ne moreš; pač pa brez sprednjih oken in strelovoda; slednje reči služijo poglavitnej stvari le v popolnost.

Stroji so takrat sestavine, če je poslopje brez njih nepopolno, nedostatno, in če le pritikline, dasi so neobhodno v to ali ono svrhu potrebni, ker pri sestavini ne odloči lastnikov namen. Sestavine so zopet dvojnega značaja: a) katere ne morejo obstajati brez poglavitne reči, b) brez katerih ne more obstajati poglavitna reč. Nikoli torej ni sestavina samostalen pravni predmet, temveč je zavisen vedno od poglavitne reči; posebe je ni moč ni v lasti imeti, ni uživati, ni zastavljati, ter dopustno le jednostransko vzeti jo v posest in priposestvovati jo na tej podlagi.

Slehern dodatek k gotovej, po sebi že gospodarstvenim namenom povsem rabljivej reči, se imenuje pritiklina.

V nasprotju s temi nazori ni prikazen, da se dado navidezno nekatere sestavine prodati posebe: pridelki na njivi, debla v gozdu, kamnje na prostem; v resnici se namreč ne trži s sestavino, temveč z izločenimi rečmi, katere se po izločitvi zmatrajo premičninami. Pogodbe s takšno vsebino so veljavne; razs. najvišj. sod. z dne 26. julija 1883, G. U. 9525. Če vtakneš tako reč v poglavitno stvar, zrušijo se poprejšni, za postransko reč veljavni pravni odnošaji ter ne obvelja niti lastninski pridržek; poprejšni lastnik tržiti sme le na izločitev sestavine: *actio ad exhibendum* po §-ih 414. in 415. obč. drž. zak.

Ne moreš pa zahtevati izločitve, kader so se temeljito izpremenile postranske reči združene s poglavitno stvarjo, ostane ti le novčna odškodnina; kader namreč ni več možno spraviti reči v poprejšni stan, postane vkupna deležnikom. „Vender je tistemu, čegar reč se je zjediniła po krivdi drugega, dano na izbero, ali hoče obdržati celo reč in povrniti stroške za izboljšanje (v kolikor se je celota izboljšala), ali jo drugemu prepusti proti povračilu. Če se pa ne more nikomur pripisati krivda, si jo izbere tisti, čegar delež je dragocenejši.“

Dalje „če kdo tujo robo obrne v svoje poslopje, ostaje le-to njegova lastnina; vender mora po §-u 417. obč. drž. zak. tudi

pošten zgradnik plačati robo, katere ni kupil ni na javnej dražbi ni od trgovca — v zmislu §-a 367. obč. drž. zak. — poškodovanemu namreč plačati po občeji ceni; nepošten zgradnik pa po najvišjej ceni in vrh temu še vso drugo škodo.

I. Pritiklina služi v trajno gospodarstveno korist poglavitne reči; v volilu tekočin sprejete so po §-u 677. obč. drž. zak. tudi posode odločene za prepeljavo; v pravnih opravilih s pogodbo pa posoda ni pritiklina tekočini, n. pr. kupljenemu vinu, kajti sleherno ima v prometu svoj smoter, vino kakor posoda; posodo mora kupec vedno vrniti prodajalcu ali pa odškodnino plačati za-njo; napačna je torej v nasprotnem zmislu izišla rabsodba najviš. sod. z dne 12. junija 1860, G. U. W. 1140. Samostalno ostanejo torej skupine, nož in vilice; šahova deska pa figure za tako igro.

Iz zgornjega načela pa je pritiklina: gnoj njivi: (rabsod. najv. sod. z dne 17. aprila 1864, G. U. 3044); železna vratca — peči, živina ter gospodarsko orodje = fundus instructus: § 3. zak. z dne 10. junija 1887, štey. 74. drž. zak.; poletna okna: rabsod. z dne 3. julija 1866, G. U. W. 2534; stroji če so za lastnika ali za dotični obrt neobhodno potrebni: rabsod. z dne 14. januvarija 1869, G. U. W. 3247; [sestavina takrat, če se pokaže brez strojev pomankljivost poglavitne reči, nedostatek]. Napačno je, če se zahteva gledé strojev zemljiškoknjižen zabeležek 1. zemljišča ali poslopja kot poglavitne reči, n. pr. za tovarno. 2) katere reči (stroji) so odločene za pritiklino: rabsodbe z dne 22. junija 1859, G. U. W. 817, z dne 14. novembra 1871, G. U. W. 4316 itd. Nasprotno izrekajo druge rabsodbe: z dne 1. julija 1858, G. U. W. 588 in z dne 24. januvarija 1865, G. U. 2100, da je sploh nedopusten tak zaznamek; dalje zabeležek nedopusten, kake reči so izvzete od pritiklin: rabs. z dne 2. marca 1880, G. U. 7881, nasprotno gledé slednje imenovanega zabeležka trde dopustnost zopet rabsodbe z dne 3. junija 1861, G. U. 1344 in z dne 22. januvarija 1872, G. U. 1462. Z vknjižbo in zabeležki dobivajo se namreč, odnosno razruševajo se pač stvarne pravice do nepremičnin ter so zabeležki dopustni zlasti po določilih §-a 20., a) in b) zemlj. zak., a smoter lastnikov se ne dokaže niti z vknjižbo, niti z zabeležkom; pač pa z vidno sposobnostjo postranskih reči, da

služijo v korist poglavitnej reči kot pritiklina: razs. upravnega sodišča z dne 9. januarija 1877, št. 19 v Budwinski-jevej zb. in z dne 6. septembra 1877, št. 118 ravnotam.

Pravne izpremembe na poglavitnej reči vplivajo tudi na pritiklino; slednja izroči se s poglavitno rečjo vred pri pogodbenih opravilih, s prodajo n. pr. z volilom; pa tudi odnošaji, nezavisni od lastnikove volje vplivajo na poglavitno reč: za zaostale davke jamči zakonito z zastavno pravico tudi pritiklina.

Nasprotno pa se ne kratijo pravice takrat, kader je pritiklina v lasti družega gospodarja, ne lastnika poglavitne reči.

Sicer pa se kažejo te izpremembe same ob sebi, ni treba v to svrhu lastnikove določitve; vender se lahko po pogodbi izločijo posamične reči z besedilom, da naj ne bodo pritikline.

Sledeči znaki odločujejo, kedaj je zmatrati kako reč pritiklino:

1. da je postransko reč lastnik sam naklonil poglavitnej reči, naj jej služi v trajno korist;

2. postranska reč mora ne gledé na začasnega lastnika vidno (za slehernika) zavisna kazati se od poglavitne reči. Koder to ni očitvidno, ali kjer služi sleherni reč svojemu smotru, ni najti značaja pritikline; n. pr. nož in vilice, sod pa vino, deska pa figure za šahovo igro.

Zavisnost seveda se izpreminja po običaji in navadah. Kar pa služi v korist le začasnemu lastniku, kar ni naklonjeno v prid tudi naslednikom poglavitne reči ni pritiklina; n. pr. pohišje na letovišču: razs. z dne 24. marca 1891, Gell. Centralbl. št. 232, niti pohišstvo sploh, razs. z dne 22. februvarija 1877, G. U. 6389. S poslopjem ni ob enem podarjeno ali prodano tudi pohišje.

Od zakupnika v poglavitno reč vtaknjene reči, vrata, stroji, niso pritikline; slednji celo ne, če so v tla pritrjeni (razs. z dne 27. junija 1872, G. U. 4646), k večemu, če se dokaže lastnikova privolitev rekoč, naj bodo stroji pritiklina poslopja (razs. z dne 20. marca 1894, št. 3272, J. M. V. Bl. 1894); tudi kotli ne, kateri so se vzdali le za poskušnjo ali s pridržkom lastninske pravice (razs. z dne 22. januarija 1862, G.

U. 1462); niti v obrat potrebna glavnica kakega podjetja (n. pr. topilnice za železo: razs. z dne 29. aprila 1875, G. U. 3705); niti glavnice, izplačane fidejkomisnim posestnikom o priliki zemljiške obveze (razs. z dne 20. maja 1857, G. U. 357); niti obrtno orodje, niti lekarničarska oprava, niti knjižnice, zbirke, slike in starožitnosti, niti sedlo ni druga konjska oprava. Pritiklina tudi ni odškodnina za pobito okuženo živino (razs. z dne 22. junija 1871, G. U. 4208.).

Dvomljivo je, ali se ima zmatrati zaloge žita kot posestvina pritiklina, trditev se mora za slehern slučaj dokazati (razs. z dne 11. marca 1862, G. U. 1496). Določilo zakonikovo, da je zmatrati pritiklinami vse reči, katere so v tleh pritrjene, vzdane, privarjene in pribite n. pr. plinove cevi za razsvetljavo, torej ne utemeljuje kakovost pritikline (§ 297. obč. drž. zak.); k večemu se pošten kupec opira na to določbo kot znak, kaj da je pridobil s poglavitno rečjo; domneva govori zanj: praesumtio juris et de jure.

3. Za slehernika vidna, očita zavisnost ravna se po prometnih nazorih. Ne zadostuje pa zgoraj navedeni zemljiško-knjižni zabeležek, temveč odločujejo gospodarstveni običaji in smotri. Danes n. pr. zmatra se čoln na velikej ladiji pritiklino, ne tako v starem veku; stroji, če služijo rednemu obrtu kake reči, so pritiklina, istotako orodje v tovarnah in mlinih, (kedaj da so stroji sestavine, se je že povedalo).

Gostilničarsko orodje ni pritiklina poslopja, ker ni neobhodno potrebno v njegovo trajno uporabo.

4. Postranska reč naj bo primerno združena s poglavitno rečjo, ni treba ravno telesne ozke zveze, da je le zavisnost sleherniku v toliko očita, da razvidi kaj služi poglavitnej reči v trajno korist.

Obodek je pritiklina kinču; po zimi kupljeno trtno kolje ni posestvina pritiklina; pač pa pritrjena svetilnica, pribita ali v zid vdelana ura pa podoba, tlam pritrjen parni stroj in takšna tehtnica mostovnica.

Radi tega so v zvezi z zakonitimi določili pritikline: ribe v ribniku, dokler niso ujete, potem so premičnine; gradivo potrebno obratu železničnemu (§ 8. zak. z dne 19. maja 1874, št. 70. drž. zak.); živina, orodje pa zaloga v rudniku je rudni-

kova pritiklina (§ 121. zak. z dne 23. maja 1854, št. 146. drž. zak.). Zračje nad hišo pa ni posestvena pritiklina (glej § 288 obč. drž. zak.); kajti navzlic določilo §-ov 297., 422. in 475. *ibid.* ni zračje ali zračnina telesna stvar; da imenuje zakon zračnino pritiklino posestvu, tolmači le izključno lastnikovo pravico, ukreniti poljubno z zračnino nad hišo; po §-u 422. *ib.* sme lastnik odsekati drevesne veje, viseče nad njegovim zračnim prostorom, ali pa jih sicer porabiti (pravica prevese); po pridobljeni služnosti sme v zmyslu § a 475. *ib.* postaviti streho ali tir nad sosedovim zračnim prostorom.

Zakonik spaja lastnost pritikline nekako z nepremičnostjo, češ, da postane sleherna tudi premična postranska reč, združena s poglavitno, nepremična; a tega ni treba. Le k premičninam ne pristopi nikoli nepremičnina kot pritiklina.

II. Prirastek je v nasprotju s pritiklino, k poglavitnej reči pozneje pristopivša postranska reč (*accessorium*), nesamostalna njena sestavina.

Sestavina je torej vrsta (*genus*), prirastek pa posamičen del (*species*).

Z ozirom na poznejši pristopek k poglavitnej reči je prirastek, kar izraste iz slednje naravnim potom, ali kar se združi z ono pozneje umetnim potom. Prirastek torej obseza naraven plod (*fructus*), o katerem se je že izpregovorilo, kakor umetne izdelke.

K prirastkom se prišteva:

1. naraven plod, dokler se od zemlje ne loči, (ločen plod je „*fructus*“ = dobiček), ter živali (§ 405. obč. drž. zak.);

2. vse, kar se postavi v tla ali na tla, z namenom, da trajno ostane v zemlji: poslopja, zidovi, ograja, plotovi in kolci, (§-i 297., 417.—419. obč. drž. zak.);

3. prirastki po vodovji: otoki (§ 407. *ibid.*), kateri nastanejo v sredini kake vode; od vode zapuščena korita ali struge (§ 410. *ib.*), zemlja, katero je voda po malem nanosila na breg (§ 411. *ib.*) = *alluvio*, in večji kos odtrgane zemlje na tuj breg zanešene = *avulsio*;

4. reči umetno združene s poglavitno rečjo v jedno skupino: kamen v prstanu, duševen proizvod kot sestavina pisalne tvarine (§-a 415. in 416. o. d. z.). (Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Določila dvornega dekreta z dne 4. januarija 1836, št. 113. z. j. z. o enakih prednostnih pravicah skladnih prispevkov in zastankov pri sodnijskem iztirjevanji s cesarskimi davki (dvorni dekret z dne 16. septembra 1825, št. 2132, z dne 4. novembra 1831, št. 2533 in dekret dvorne pisarnice z dne 14. februarja 1840, št. 409. z. j. z.) ter določila §-a 31., št. 1. in 3. konkurznega reda z dne 25. decembra 1868 o enakem postopanju gledé javnih davščin z dokladami vred, katere so se naložile za namene javne uprave, z davki, pri razdelitvi izkupila nepremičnine, spadajoče v konkurzno sklado, se ne sme uporabljati na najemninske in šolske krajcarje ter njihove zastanke, ker so le-ti občinske doklade najemnikom na najemnine, katere plačujejo. Torej se ne more pri razdelitvi izkupila nepremičnine, katera se je prodala izvršilnim potom ali tekom konkurza priznati jim zakonite zastavne pravice sploh in za zadnja tri leta dolžnim zastankom posebno ne zakonite prednostne zastavne pravice pred knjižnimi upniki.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 135: pleniss. sklep z dne 23. junija 1896, št. 187 Pr.)

Kazaje na veliki praktični sežaj, kateri ima vprašanje, je-li imajo najemninski in šolski krajcarji pravni značaj javne davščine, katero je plačevati od nepremičnine same, in je-li torej pri razdelitvi izkupila nepremičnine gledé njih postopati kot z prednostnimi tirjatvami, in kazaje na več razsodeb najvišjega sodišča, tičočih se teh prašanj, katere niso med seboj v soglasji, naprosilo je c. kr. pravosodno ministerstvo predsedništvo c. kr. najvišjega sodišča, naj predloži to pravno prašanje v razsojo senatu, ki se naj sestavi v zmislu §-a 16. lit. f) ces. patenta z dne 7. avgusta 1850, št. 325. drž. zak.

V najpopolnšem senatu, kateri se je sestavil v zmislu tega zaprosila sklenilo je najvišje sodišče, da se vpiše v knjigo judikatov na čelu stoječi pravni rek, ter se je pri tem razmotrivalo sledeče:

Odgovor na prašanje, je-li pristojna takozvanim najemninjskim in šolskim krajcarjem, oziroma zastankom le-teh pri razdelitvi izkupila za nepremičnino zakonita zastavna pravica sploh in posebno za ne več kakor tri leta stare zastanke istih prednostna zastavna pravica pred knjižnimi upniki, zavisen je od razsoje glede predhodnega prašanja, je-li so zmatrati najemninjski in šolski krajcarji kot skladni prispevki in zastanki v zmislu dvornega dekreta z dne 4. januarija 1836, št. 113. drž. zak., oziroma kot take javne davščine ali kot doklade, naložene za namene javne uprave, gledé katerih priznava § 31., št. 1. in 3. konkurznega reda z dne 25. decembra 1868 jednako postopanje kakor z davki (in s pristojbinami od imovinskega prenosa) pri razdelitvi izkupila za nepremično blago, spadajoče h konkurzni skladi.

Ako se temu predhodnemu prašanju pritrdi, se ne more z ozirom na določbe dvornih dekretov z dne 16. septembra 1825, št. 2132. z. j. z. in z dne 4. novembra 1831, št. 2533 z. j. z. in dekreta dvorne pisarnice z dne 14. februarija 1840, št. 409. z. j. z. o zakoniti zastavni in prednostni zastavni pravici, katero ustanavljajo gledé cesarskih zemljiških davkov, in z ozirom na določbe dvornega dekreta z dne 4. januarija 1836, št. 113. z. j. z., po katerem se »skladni prispevki in njihovi zastanki iztirjavajo popolnoma po obstoječih predpisih za neposredne davke in uživajo pri sodnem iztirjavanji jednake predpravice kakor cesarski davki«, dvomiti o zakoniti zastavni pravici in oziroma o prednostni zastavni pravici (gledé zastankov, katere niso dlje kakor za tri leta na dolgu) najemninjskih in šolskih krajcarjev. Kot taki skladni prispevki zmatrajo se pa samo take tirjatve javno-pravnega značaja, katere se po načinu pobiranja državnih davkov pobirajo po javnih, za to določenih oblastvih potom porazdelitve na davčni goldinar, kakor *a*) deželne in okrajne doklade na realni davek, ki se plačuje od objekta in *b*) občinske doklade (občinske priklade), to so po merilu davka občanom naloženi zneski za občinske svrhe, kateri se morejo iztirjavati potom politične eksekucije.

Tudi § 31. konkurznega reda št. 1. in 3. govori o davkih in javnih davščinah, h katerim se prištevajo tudi za svrhe javne uprave naložene doklade na ta način, da se plačujejo neposredno za davki in dokladami, k katerim se nalagajo, torej o javnih dav-

ščinah, katere se plačujejo od zemljiške posesti, ali o dokladah, katere se nalagajo davkom, koje je plačevati od zemljiške posesti.

Ako pa tako zvanim najemninskim in šolskim krajcarjem ne pristojna značaj skladnih prispevkov ali javnih davščin od zemljiške posesti ali priklade na realne davke, potem se jim tudi ne more priznati zakonite zastavne, oziroma prednostne zastavne pravice do zemljišča, oziroma do izkupila, katero stopi na mesto zemljišča.

Najemninski, oziroma šolski krajcarji so v zmislu čl. XV. državnega občinskega zakona z dne 5. marca 1862, št. 18. drž. zak. kot naklade in davščine, katere se razpisujejo in nalagajo (razun doklad na neposredne davke ali na užitnino) v pokritje z dohodki iz občinskega imetja nepokritih stroškov za občinske svrhe (gledé katerih se nahajajo še daljne določbe v občinskih redih za posamezne kronovine in dežele, kateri so se izdali s posameznimi deželnimi zakoni, in sicer z dne 10. julija 1863 za Istro, §-a 80. in 81., z dne 14. novembra 1863 za Bukovino §-a 80. in 81., z dne 15. novembra 1863 za Šlezijo §-a 79. in 80., z dne 15. marca 1864 za Koroško §-a 80. in 81., z dne 15. marca 1864 za Moravsko §-a 80. in 81., z dne 31. marca 1864 za Nižje Avstrijsko §-a 82. in 83., z dne 7. aprila 1864 za Goriško in Gradiško §-a 81. in 82., z dne 16. aprila 1864 za Češko §-a 89. in 90., z dne 22. aprila 1864 za Predarlško §-a 79. in 80., z dne 28. aprila 1864 za Zgornje Avstrijsko §-a 79. in 80., z dne 2. maja 1864 za Solnograško §-a 81. in 82., z dne 2. maja 1864 za Štajersko §-a 78. in 79., z dne 30. julija 1864 za Dalmacijo §-a 88 in 89., z dne 9. januarija 1866 za Tirolsko §-a 79. in 80., z dne 17. februarija 1866 za Kranjsko §-a 81. in 82., z dne 12. avgusta 1866 za Galicijo, Lodomirijo in Krakovo §-a 81. in 82.

Poleg tega je še opomniti, da je že v občinskem redu za Koroško z dne 15. marca 1864, § 80, št. 3. občinam podeljena pravica, da samostalno nalagajo najemščinam, obstoječim v občini, najemninske krajcarje do 2 krajcarjev od vsakega najemninskega goldinarja, da se jednaka določba nahaja tudi v §-u 81. občinskega reda za Nižje Avstrijsko z dne 31. marca 1864 in da je samo za povišanje teh najemninskih krajcarjev treba oziraje se na znesek ali dobo privoljenja deželnega odbora ali pa pridobitve deželnega zakona, med tem, ko so se smeli po drugih občinskih redih najemninski krajcarji pobirati še le po deželnem zakonu, ki se je moral

zato pridobiti. Kar se pa tiče specijelno najemninskih šolskih krajcarjev, koji se pobirajo v občinskem okolišu dunajskem, navaja zakon z dne 19. decembra 1890, št. 44. drž. zak. v §-u 52. *lit. k*) kot upravno zadevo spadajočo v področje občinskega sveta: »Nalaganje davščin za pokritje občinskih potrebščin, potem določevanje pristojbin, odredbin in drugih dajatev za občinske svrhe« s tem, »da potrebujejo doklade, katere presegajo 30 odstotkov neposrednih cesarskih davkov ali užitnine, potem priklade na najemščine, katere presegajo ustevisi priklado, naloženo za šolske svrhe 15 krajcarjev od goldinarja letne najemščine, dalje nove naklade, davščine, pristojbine, odredbine in druge dajatve za občinske svrhe, bodisi da se naj plačujejo od vseh občanov ali samo za uporabo javnih potrebnih občinskih naprav, kakor tudi povišanje že obstoječih takih davščin privoljenja po deželnem zakonu«.

Dandanes znaša v občinskem okolišu dunajskem, razširjenem z zakonom z dne 19. decembra 1890 priklada na najemščino ustevisi priklado naloženo za šolske svrhe $9\frac{1}{4}$ kr. od najemninskega goldinarja, (torej $9\frac{1}{4}$ odstotka najemščine), od katerih odpade $4\frac{3}{4}$ kr. na najemninske krajcarje, $4\frac{1}{2}$ kr. na takozvane šolske krajcarje.

Iz tega sledi, da so takozvani najemninski (in na Dunaji tudi šolski) krajcarji občinske priklade, kateri se nalagajo na najemščino, kojo plačujejo najemniki po meri najemninskega goldinarja in so torej davščina najemnikov za občinske svrhe po meri njih najemščine, nikakor pa ne davščina, katera se nalaga na zemljiško posest, se od te pobira ali pa priklada na davek, ki se pobira od zemljiške posesti. Značaja te priklade ne izpremeni, da se ne pobirajo od posameznih najemnikov po občinskih organih, ampak da se pobirajo na ta način, da se odmerjajo temeljem napoved najemnin, koje morajo izročevati hišni posestniki in katere morajo potrjevati najemniki, in da se predpisujejo hišnemu posestniku v plačilo in odpravo.

Kajti s tem, da iztirjava hišni posestnik to priklado najemninskih in šolskih krajcarjev ob jednom z najemščino od najemnikov in jo odpravlja samo s svojim lastnim dolžnim davkom davčni blagajnici ali občinski blagajnici, je vender-le najemnik oni, ki davščino plačuje, akoravno je, če je hišni posestnik s plačilom najemninskih in šolskih krajcarjev na dolgu, bodi si da opusti, iztirjati

je od najemnika, ali da je sicer iztirja, pa ne odrajta, dotični občini za iztirjanje takega zaostanka pridržana pot politične eksekucije proti hišnemu posestniku; in naj si se more za take zaostanke pridobiti sodno zastavno pravico na zemljiško posest dotičnega hišnega posestnika, vendar jim ne pristojta zakonita in za ne več kakor tri leta dolžne zastanke prednostna zastavna pravica radi tega ne, ker se ne morejo zmatrati kot občinske davščine, katere je odrajtovati od zemljiške posesti in od njenega lastnika in katere so razdeljene na zemljiški davek, kojega plačuje lastnik, ampak ostanejo vedno davščine in priklade, katere imajo najemniki plačevati po meri najemščine in ob enem ž njo in je tudi plačujejo. Po navedenem se najemninski in šolski krajcarji ne morejo zmatrati kot take javne davščine in priklade, katere uživajo po obstoječih zakonitih predpisih pri sodnem iztirjavanju, oziroma pri razdelitvi izkupila jednake pravice z cesarskimi davki, vsled česar se ne more priznati za nje zakonita zastavna pravica sploh in posebno tudi ne prednostna zastavna pravica. Nasprotni nazor, kateri nima po navedenem v sedaj obstoječih zakonitih določilih nobene zadostne zaslombe, imel bi pa, ker se gre večkrat za precejšnje zastanke najemninskih in šolskih krajcarjev, kateri se tirjajo iz izkupila za zemljišče, za posledico neopravičeno oškodovanje knjižnih upnikov in vsled tega prikratbo zemljiškega kredita samega, kateri se pa mora tudi iz javnega interesa kolikor mogoče izogniti.

Kazensko pravo:

a) Nagovarjanje k zamolčanju stvarno nebitvenih okolnostij učinja hudodelstvo goljufije po §-u 199., lit. a) k. z. — Tudi nejavno izvršena nečista dejanja morejo učinjati znak prestopka po §-u 516. k. z. — Sodišče prve stopinje pristojno je razsoditi o kazenskem dejanji, obtoženem na podlagi poizvedeb nabranih v zmislu §-a 363., št. 4. k. pr. r., tudi tedaj, kader ni našlo v istem znakov hudodelstva.

Matevž O. je bil jako pohoten. Zabredel je bil tako globoko v nenravna čustva, da jim je dajal duška lotivši se nedolžnih fantičev. Že pred petimi leti se je bil izpozabil svojih nravnih dolžnostij na škodo takrat dvanajstletnega Milana B., a dne 24. aprila 1894. l. zvalil

je bil trinajstletnega Tilha S. v svojo klet, in z vinom opivši ga poskusil je zadostiti z njim svojim uprav živinskim čutilom. Izvlekel je bil Tilhu S. njegov ud, in pripravljal se je na drugi gnjusni čin, katerega pa ni mogel dovršiti, ker mu je bil fantič utekel. Žandarmerija je nečistnika radi rečenih dejanj tolminskemu okrajnemu sodišču ovadila, a le-tó je določilo zoper Matevža O. glavno razpravo na dan 14. septembra 1894. l. radi prestopka zoper javno nrvnost po §-u 516. k. z. Na razpravo sta bili povabljeni priči Milan B. in Tilh S. Sodnik je oba fantiča poučil, da se moreta v zmislu §-a 153. k. pr. r. pričanju odpovedati, češ da bi njima lahko iz njiju izpovedanj kaka škoda ali sramota nastala. Dečka sta se napominane pravne dobrote poslužila, in sodnik je na-to Matevža O. radi nedostatnih dokazov nekrivim proglasil ter je njegova rzsodba postala pravomočna. Toda državni pravdnik je predlagal v roku določenem v 4. odstavku §-a 363. k. pr. r. nove poizvedbe zoper Matevža O. radi hudodelstva nečistosti po §-u 129., *lit. b)* k. z. Prišlo je potem tudi na dan, da je Matevž O. Milana B. in Tilha S. nagovarjal, naj ne povesta resnice pri prej omenjenej razpravi dne 14. septembra 1894. l., nego naj trdita, da njima ni bil nikoli kaj slabega storil, in ju nikoli spolno zlorabiti skušal.

Državno pravdnništvo je radi tega Matevža O. obtožilo poskušane hudodelstva nečistosti po §-ih 8., 129., I., *lit. b)* k. z., gledé Tilha S., in hudodelstva goljufige nagovarjanjem na krivo pričanje pred sodiščem po §-ih 197., 199., *lit. a)* k. z., gledé obeh dečkov. Radi nečistih dejanj z Milanom B. ni državno pravdnništvo tožilo, ker ni bilo dokazano je-li preteklo po napominanih dejanjih več ali manj nego pet let, in je bilo radi tega ta dejanja zastarana zmatrati. Pri glavni razpravi pred goriškim okrožnim sodiščem predlagal je državni pravdnik, naj se Matevž O. gledé nečistih dejanj s Tilhom S. prestopka po §-u 516. k. z. krivim proglasi.

Goriško okrožno sodišče je Matevža O. hudodelstva goljufige po §-ih 197., 199., *lit. a)* k. z. krivim proglasilo ter ga obtožbe radi hudodelstva po §-ih 8., 129., I., *lit. b)*, odnosno prestopka po §-u 516. k. z. oprostilo in ga obsodilo v ječo šestih tednov.

Zoper to rzsodbo sta vložila državni pravdnik in obtoženec pritožbo ničnosti.

Kasacijsko sodišče je z rzsodbo z dne 22. junija 1895, št. 4930 obtoženčevo pritožbo odbilo, a onej državnega pravdnika

ugodilo in Matevža O. tudi prestopka po §-u 516. k. z. krivim proglasilo in ga obsodilo v ječo dveh mesecev.

Razlogi.

Obtoženčeva pritožba ni vtemeljena, odnosno ni pravilno vterjena. Neprimerno vterjena je pritožba v točkah, kjer trdi, da se obsojenec ni potegoval za krivo pričanje, nego da se je bil samo s sokrivcema dogovoril, ter da ni obsojenec Milana B. in Tilha S. na krivo pričanje pred sodiščem, nego samo v to pregovoriti skušal, da se poslužita pravne dobrote §-a 153. k. pr. r. Toda v napominanih prašanjih so izvajanja pritožbe protislovna s sodnimi vgotovljenji, katere potrjujejo soglasno s pravnimi spisi: a) da sta bila Milan B. in Tilih S. v svrhu pričanja pred tolminsko sodišče povabljeni (sicer bi se ne bila mogla niti sklicevati na § 153. k. pr. r.), in b) da ni obtoženec rečeni pričati nagovarjal, naj se pričanja odrečeta, nego naj pred sodiščem resnico zamolčita. Stoprav kasneje iznašel se je bil (glasom spisov) ovinek uporabe §-a 153. k. pr. r. Ako pritožba išče ničnostnih razlogov (in sicer one točke 3. in 4. §-a 281. k. pr. r.) v okolnosti, da nista bili pričati Milan B. in Tilih S. natančno izprašani, omeniti je, da sploh ne tiči v tem po zakonu določen razlog ničnosti; obtoženčeva, odnosno njegovega zagovornika, skrb je bila, uporabiti pravico stavljenja posebnih vprašanj; a da sta pričati pred okrajnim sodiščem goriškim izpovedali, ne da bi se bili pozvali na pravno dobroto §-a 153. k. pr. r., to izvira iz spisov. (Sicer bi se bili mogli pričati samo gledé obtožbe po §-u 129. k. z., nikakor pa ne tudi gledé one po §-u 199, *lit. a*) k. z., na določbo §-a 153. k. pr. r. z nado na mogoč uspeh sklicevati). O kršenju §-a 153. k. pr. r., kar bi sicer ne ustanavljalo ničnosti v zmislu §-a 281., št. 3. k. pr. r., se torej niti govoriti ne more. Napačna je pritožba ničnosti po §-u 281., št. 5. k. pr. r., kjer očita nedostatnost vtemeljenja okolnosti, da je sodišče obdolžitvi nagovarjanja na krivo pričanje, katero je naznanila priča Milan B. na glavni razpravi, verjelo; kajti naravno je pač, da ni potreba posebnega vtemeljevanja, zakaj se, sicer nesumni, izpovedbi priče veruje, tim manje, ker so pomisleki, ki jih pritožba iz prejšnjih izpovedeb priče Milana B. izvaja, vsaj v toliko ničevi, v kolikor je priča v prejšnji izpovedbi zgolj tajila, da jo je obtoženec Matevž O. podkupiti skušal, dočim ni bila one okolnosti niti omenila, o katerej

je pri glavni razpravi izpovedala, da jo je bil namreč obtoženec naprosil, naj reče na glavni razpravi, da o ničem ničesa ne ve, češ da je bila pijana. Materijelno pravni del pritožbe (§ 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r.) poziva se zgolj na nevažnost okolnostij, katere naj bi potrdili priči Milan B. in Tilih S., ter sklepa iz tega, da poskus, priče na zamolčanje nevažnih okolnostij nagovoriti, ne more ustanoviti goljufije, češ da nedostaje znakov »poškodovanja« (§ 197. k. z.). Toda ne gledé na to, da so (kar se pozneje dokaže) izpovedbe prič vsekakor važne, bi nebistvenost istih venderle ne izključala odgovornosti radi hudodelstva po §-u 199., *lit. a*) k. z., kajti ocenjevanje izpovedeb je sodna stvar; priča ne more in ne sme, ako ve, da se državno pravosodje v največo opasnost spravi, soditi, je-li ta ali ona okolnost važna ali ne; že samo dejstvo, da sodnik pričo o čem vpraša, je le-tej zadosten povod, dotično okolnost važno zmatrati; pričina dolžnost je, ugajaje danemu jej pozivu, sodniku resnico povedati. Kedor torej pričo na kršenje le-te dolžnosti pregovoriti skuša, zapadel je nepogojno kazenskemu določilu §-a 199., *lit. a*) k. z. Ničnostna pritožba državnega pravdnštva pa je vtemeljena, in to iz materijelno-pravnega stališča (§ 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r.); kajti učina prestopka po §-u 516. k. z. se ne more izključiti samo zato, ker se dejanje ni dogodilo »na javnem kraju«, in ni moglo zato (kakor razsodba trdi) javnega pohujšanja povzročiti. § 516. k. z. zahteva sicer dejanski znak kršenja nrvnosti ali sramožljivosti »na javno pohujšanje vzbujajoči način«; toda rečeni znak obstaja ne samo v javnem izvršenji dejanja, nego tudi poznejše razglašenje dogodka daje dejanju sposobnost javno pohujšanje povzročiti. In uprav v predstoječem slučaju se je obtoženi čin razglasil in je mogel obtoženec to slutiti, ker se je bil lotil osebe, o katerej ni imel povoda domnevati si, da je nečistim dejanjem podvržena, in ki se je vsled tega branila zoper obtoženčev gnjusni napad, in je le-tega takoj objavila. Na podlagi teh uvaževanj kvalificirati je čin prestopkom po §-u 516. k. z. in ugoditi vsled tega pritožbi ničnosti po §-u 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r. Sodišče zmatralo je obsodbo obtoženca po §-u 516. k. z. nedopustno tudi iz formalnih pomislekov. Le-te pomisleke pobija uspešno ničnostna pritožba, oprta na § 281., št. 9., *lit. b*) k. pr. r. Izpodbijana razsodba meni, da mora (oprostilna) razsodba okrajnega sodišča tolminskega krepostna ostati, čim ni čina istinito zmatrati hudodel-

stvom, vzlic temu, da se je postopanje v zmyslu §a 363., št. 4. k. pr. r. na predlog državnega pravdníštva radi hudodelstva po §-u 129., I., *lit. b)* k. z. nadaljevalo, dasi je bil obtoženec z rozsodbo okrajnega sodišča tolminskega prestopka po §-u 516. k. z. oproščen, češ da ne dostaje onih pogojev (kvalifikacija čina hudodelstvom), pod kojimi zakon dovoljuje nadaljevanje kazenskega postopanja radi absolutne nepristojnosti okrajnega sodišča. Temu nazoru nasproti trdi pritožba državnega pravdníštva, da sme sodnik, čim je bilo nadaljevanje kazenskega postopanja v zmyslu §-a 363., št. 4. k. pr. r., če prav brez pravičnega (po zakonu ne zahtevanega) sodnega odloka, začeto, čin, o katerem se mu je po §-u 129., I., *lit. b)* k. z. soditi predlagalo, brez ozira na prejšnjo rozsodbo okrajnega sodišča zmatrati predmetom svoje judikature. Toda rozsodilo predstoječega slučaja ni odvisno od odločbe, kateri navedenih navzkrižnih nazorov je pravi. Zadošča temveč pripomniti, da je dejanjska podlaga, na kojoj sloni rozsodba okrožnega sodišča bistveno različna od one, ki je bila okrajnemu sodišču na razpolaganje. Okrajno sodišče je bilo pričí Milana B. in Tilha S. na temelji §-a 153. k. pr. r. od pričanja oprostilo; obtoženec je čin tajil. Oprostitev od obtožbe temeljilo je torej v prvi vrsti na nedostajanji dokaza obtoženega čina. Okrožno sodišče pa je imelo izpovedbi pričí Milana B. in Tilha S. na razpolaganje, in temeljem istih proglasilo je svoje prepričanje, da je obtoženec istinito nečisto dejanje dovršil (če prav ne hudodelskim namenom, kakor je obtožba trdila). Med rozsodbo okrajnega in ono okrožnega sodišča obstajale so torej take okolnosti, ki bi bile obnovljenje kazenskega postopanja v kvar obtožencu v zmyslu §-ov 480. in 355. št. 2. k. pr. r. opravičile. Dasi ni bil storjen pravičen sklep o obnovi postopanja, je moglo sodišče, videvši, da ni imelo materijelnega uveta v obnovo postopanja, vender dokazila, katera so se ravnokar našla meritorno ocenjati, ne da bi prej vrnilo spisov okrajnemu sodišču radi sklepanja o obnovi postopanja, tembolj ker ni dovoljen obtožencu kak pravni lek zoper dovolitev obnove postopanja (§ 480. k. pr. r.). Pritožbi državnega pravdníštva bilo je vsled tega ugoditi, rozsodbo okrožnega sodišča goriškega v izpodbijanem delu uničiti in obtoženca na podlagi §-a 288., št. 3. k. pr. r. prestopka po §-u 516. k. z. krivim proglasiti.

Fitik.

b) Kader se je zastaranje sodnim preganjanjem prekinilo, ne more začeti rok novega zastaranja od dobe le-tega preganjanja, nego stoprav od časa, ko se je sodno preganjanje oprostivijo ali ustavitvijo dovršilo.

Kasacijsko sodišče je na pristožbo ničnosti v obrano zakona, vloženo po generalni prokuraturi, dovršivši javno razpravo, za prav spoznalo z naredbo z dne 9. junija 1896, št. 6310:

Z razsodbo za mesto delegovanega okrajnega sodišča kazenskega v Trstu z dne 12. marca 1896, št. 900, s katero je bil Matevž Valentinovič prestopka po §-u 312. k. z. radi zastaranja oproščen, kršil se je zakon, in sicer v §-u 530. k. z.

Razlogi.

Dne 26. novembra 1893. l. prejelo je za mesto delegovano okrajno sodišče kazensko v Trstu pôtem državnega pravdnštva kazensko ovadbo tamošnjega mestnega magistrata zoper Matevža Valentinoviča radi prestopka po §-u 312. k. z., storjenega dne 14. novembra 1893. l., razžaljenjem z besedami necega, uradni posel opravljajočega, magistratnega koncipista. Dne 10. februarja 1894. l. določila se je na ovadbo glavna razprava na dan 27. rečenega meseca, toda se je dne 22. februarja, na prošnjo obtoženčevega zagovornika, na dan 21. marca 1894. l. prenesla. Le-tega dne se je vršila razprava; obtoženec se je osebno zagovarjal; zaslišavši priče odgodil je sodnik razpravo v daljne poizvedbe, ne da bi bil takoj ali kasneje s posebnim odlokom dneva nove razprave določil. Dne 24. avgusta 1894. l. prosil je zagovornik, sklicevaje se na okolnost, da je od zadnje razprave (21. marca 1894. l.) rok zastaranja (treh mesecev, z ozirom na ustanovitev kazni zapora treh dnij do enega meseca) potekel, ne da bi se bil mej tem kak čin kazenskega preganjanja zoper obtoženca izvršil, ustavitev daljnega postopanja. Na omenjeno zagovornikovo prošnjo povprašalo se je dne 18. januarja 1896. l. državno pravdnštvo za njegovo izjavo, in le-to je predlagalo z dopisom z dne 22. januarja 1896. l. nadaljevanje postopanja. Dne 25. januarja 1896. l. prosil se je magistrat za neko razjasnilo, in dospevši le-to, določila se je dne 16. februarja 1896. l. razprava na dan 25. februarja 1896. l., toda se je vsled prošnje zagovornikove prenesla na dan 12. marca 1896. l. Le-tega dne se

je vršila razprava ter končala z oprostivijo obtoženca radi zastaranja. Rzsodba je postala polnomočna; ista pa je pravnopomotna. Kazenski zakon z 1803. l. določal je v §-ih 206. prvega in 274. drugega dela, da zastaranjem ugaša hudodelstvo (preiskava) in kazen, ako se ni proti storilcu od dneva dovršenega hudodelstva (prestopka) preiskava pričela. O dobi, od katere začenja, za služaj pretrganja zastaranja kakim preiskovalnim činom, novo zastaranje, ni kazenski zakon ničesar določal; uvaževaje pa, da sta ustanavljala §-a 471. in 474. prvega dela, da je obnova postopka v kvar obtoženca samo tedaj dopustna, ako ni »od časa proglašene rzsodbe« (§ 471.), odnosno »od časa proglašene oprostilne rzsodbe« (§ 474.), hudodelstvo zastaranjem ugasnilo, ni dvoma, da začenja v le-tem slučaju novo zastaranje edino le od dneva rzsodbe. Slično ustanovitev nahajamo v kazensko-pravdnem redu z 1850. l. v §-u 393., in v onej z 1853. l. v §-ih 366., 367. in 432., *lit. a*), dočim določa sedaj veljavni kazensko-pravdni red v §-ih 352. in 355., da je obnova postopka v kvar obtoženca le tedaj dopustna, ako še ni kaznivost dejanja zastaranjem ugasnila, ne da bi kaj natančnejšega ugotovil gledé dobe, od katere začenja v tem slučaju zastaranje. Toda tega ni bilo niti treba, ker izraža že kazenski zakon z 1852. l. v §-ih 227. in 231. o tem vprašanji popolnoma jasno, da je računati rok zastaranja, za slučaj, da se je proti storilcu radi kaznivega dejanja že preiskava pričela, od časa rzsodbe, s katero je bil pravnomočno oproščen, in je le-ta določitev z ozirom na sedaj veljavni kazenskopravdni red, tudi na slučaj ustavitve kazenskega postopanja zmislju primerno raztegniti. Iz tega izhaja, in sicer v protislovji z mnenjem, na katerem sloni izpodbijana rzsodba, da začenja novo postopanje, čim se je dogodilo pretrganje zastaranja kakim činom sodnega postopanja, ne že s tem preganjalnim činom, ampak stoprav z rokom, v katerem se je sodno preganjanje oprostivijo (ustavitvijo) dovršilo; da se torej zastaranje, tekom postopanja, čim je bilo zastaranje pretrgano, dovršiti ne more, temveč da ohrani započeto sodno preganjanje svojo veljavnost v zmislju zakona neprenehoma do zvršetka postopanja. Različno je vsekako urejeno zastaranje v tiskovnih stvarih (§-a 27. in 40.), kjer se dovrši, ako se v dobi zastaranja ni nadaljevalo začeto postopanje, in slično določa tudi načrt kazenskega zakona (§ 69.), da začenja pretrgano zastaranje od dneva, katerega se je vršil zadnji čin pre-

ganjanja ali preiskave. Toda prašanje o kazni vničujočej nravi zastaranja razmotrivati je na podlagi določenih ustanovitev sedaj veljavnega zakona, torej ne de lege ferenda, nego de lege lata. Vsled tega bilo je pritožbi ničnosti vstreči.

Fitik.

c) **O pojmu „zviijača“ kader je bila odpeljana nedoletnica svojim starišem (§ 96. k. z.).**

Dvajsetletni Lenart A. in sedemnajstletna Natalija B. sta se že nekaj let sem srčno ljubila. Rada bi se bila poročila, toda Natalijini stariši niso hoteli privoliti, češ da bi zakon ne bil srečen, ker Lenart A. ni bil mladenič, kakoršnega so si želeli za svojo hčerko. Natalija B. je sicer pogostoma skušala svojo mater prepričati, da bode srečna z Lenartom A., a mati se le ni hotela udati. Nekega dne je Natalija B. prosila svojo mater, naj privoli v zaželeni zakon, a mati je hčerki prošnjo enkrat za zmerom odbila in jo naposled še pokarala, češ da jo z rečeno prošnjo prepogostoma nadleguje. Natalija B. se je čutila žaljeno in je materi zažugala, da se zgodi v kratkem velika nesreča, ako jej zakona z Lenartom A. ne dovoli. Istega dne bilo je Lenartu A. odpotovati v bližnjo mestece Tržič, kjer je imel neki nujen posel. To je bilo Nataliji B. znano. Le-ta je zapustila proti večeru skrivno očetov dom, šla je čakati na ulico Lenarta A., in se mu je pridružila, ko je šel na železniško postajo. Po potu gredé razodela je Natalija B. svojemu ljubljencu svoj sklep, da hoče ž njim iz očetove hiše uiti in postati njegova zoper voljo svojih starišev, ter ga je prosila naj jo se seboj odvede. Lenart A. ni hotel nikakor pritrčiti njenemu sklepu, protivil se je odvesti jo, in jo rotil, naj gre nazaj domov, pripominjši, da bode z njenimi stariši govoril takoj, čem pride domu, in da bode v malo dneh stvar v njen prid poravnana. Toda Natalija B. se le ni hotela udati, rotila je ljubljenca, naj jo odvede in zaklevši se pravi, da je ne najde več žive, kader se vrne, ako je ne odvede. Toliko ga je Natalija B. nagovarjala, dokler ga ni slednjič prepogovorila. Lenart A. jej je kupil vozni listek, in odpeljala sta se oba z istim vlakom, toda ne vkupej, nego vsak v svojem vozu. Dospévša v preje omenjeno mestece, sta se zopet združila. Lenart A. je najel v gostilnici sobo. Ko sta šla spat, se je Natalija B. Le-

nartu A. usiljevala, dokler je ni le-ta oskrunil. Natalijini stariši so bili mej tem pobeg svoje hčerke naznanili oblastvu in koncem tretjega dne je žandarmerija ljubljenca zasledila, Lenarta A., ki je vse tri dneve Natalijo B. preživljal in vse potrebno zanjo plačeval, zaprla, a Natalijo B. njenim starišem izročila.

Državno pravdnštvo obtožilo je bilo Lenarta A. hudodelstva odvedbe po § u 96. k. z., in razsodno sodišče ga je tudi v zmyslu obtožbe krivim proglasilo.

Lenart A. pa je bil mnenja, da je razsodno sodišče § 96. k. z. krivo tolmačilo, ter ga krivim proglasilo, ne da bi bilo v njegovem dejanji znaka zvijače; kajti čin (faktum), da je on Natalijo B., bodisi tudi brez vedenja njenih starišev, iz Trsta v Tržič odvedel, sam zase ne more, po njegovem mnenji, ustanavljati vznaka zvijačnega dejanja. Obtoženec je zato izpodbijal razsodbo razsodnega sodišča s pritožbo ničnosti, katero je utemeljeval na § 281., št. 9. lit. a) k. pr. r.

Kasacijsko sodišče je pritožbo z razsodbo z dne 13. decembra 1895, št. 12354 odbilo iz teh-le

razlogov:

Pred vsem je treba pripomniti, da gre v predstojećem slučaju za odvedenje osebe, ki je bila v to privolila, in da je zmatrati zato obtoženčevu delovanje bistveno le omogočenjem in pospeševanjem vkupnega pobega. Rušenje pravice je naprto zoper stariše nedoletnice, in zato se je sodišče z vso pravico najprej s prašanjem pečalo, je-li iztakniti v obtoženčevem vedenji nasproti starišem odvedenke znake zvijače. Temu prašanju je pritrđiti. Kakor je mogoče zakriviti hudodelstvo goljufije zvijačnim posluževanjem tuje nevednosti, istotako je zahtevanju znaka zvijače v hudodelstvu odvedenja zadoščeno, ako je delovanje odvoditeljevo tako osnovano, da se odteguje zapazbi in spoznanju onih oseb, katerih pravice se z odvedenjem žalijo, in da se s prikrievanjem dogodkov rečenim osebam možnost, odvedenje preprečiti, odvzema. Zvijačno je torej odvedenje vsakokrat, kader koli je storilec isto za hrptom starišev nedoletnice izvedel. Razmotrovaje ustanovljeno dejansko razmerje po označenem nazoru, pokazuje se takoj, da je popolnoma neosnovana ničnostna pritožba. Obtoženec je priskrbel Nataliji B., izven očetove hiše mu-dečej se, o kojoj niso njeni stariši v onem hipu vedeli, kje se mudi,

ugodivši njenej prošnji, ne da bi to vedeli njeni stariši; in prevarivši le-te v njih paznosti in nadzorovanji, sredstvo za odhod iz Trsta, s tem, da jej je kupil vozni listek, in da je istočasno ž njo v Tržič odpotoval; v Tržiču poskrbel je za vkupno stanovanje; ter je s tem ustvaril razmere, ki so Nataliji B. pobeg iz očetove hiše in odsotnost daleč od iste omogočale, dokler se ni oblastvu, od starišev v to naprošenemu, posrečilo, odvedenko zaslediti in starišem dopeljati. Okolnost (kojo ničnostna pritožba posebno poudarja), da se je obtoženec sicer z istim vlakom, toda ne v istem vozu vkupno z Natalijo B. vozil, in da se jej je stoprav na postaji v Tržiču pridružil, ne more obtožencu nikakor koristiti, kajti začasna ločitev odpeljatelja od odvedenke imela je pač samo smoter zasledovanja obeh beguncev obteževati.

Fitik.

d) Psovanje ali sramočenje duhovnika, službo božjo opravljajočega, ustanavlja samo za-se pregrešek po §-u 303. k. z., tudi če storilec ni namerjaval sramotiti bogoslužno opravilo.

Župan S. ni bil poseben prijatelj svojega župnika T.; koder in kakor je le mogel, mu je zabavljaj in delal sitnosti. Necega dne je šel župnik prevideti bolnika v bližnjo vas. Množica pobožnikov je hodila za župnikom, ki je nosil sv. rešnje telo. Srečal je tudi S. sprevod, ustavil se je kraj pota in se tudi odkril. T. je takoj opozoril S., da bi bil moral tudi poklekniti. S. se je na to odrezal: »Bogu se klanjam, oslu pa ne!« ter nadaljeval potem svojo pot.

Razsojujoče sodišče proglasilo je S. v zmyslu obtožbe na podlagi dejanskih okolnostij krivim pregreška po §-u 303. k. z.

Obtoženčevo pritožbo ničnosti je kasacijsko sodišče z razsodbo z dne 17. januarija 1896, št. 13351 ex 95 odbilo iz teh-le

razlogov.

Pritožba ničnosti je v točki, kjer se trdi, da je S. obtožene besede brez premisleka v trenutku nravne (instiktivne) reakcije, proti, po njegovem mnenji neumestnemu opominu duhovnikovemu izustil, protislovna z sodnimi utesnitvami in z razlogi izpodbijane razsodbe, kjer se trdi, da se je sicer imelo ozir na rečeni obtoženčev vgovor, a da se je tudi konstatovalo, da se je obtoženec

svojih besed zavedal. Vtemeljevaje ničnost rzsodbe rzsodnega sodišča v zmislu točke 9., *lit. a*) §a 281. k. pr. r. trdi pritožnik, da niso bile njegove besede same za-se razžaljive; da pregrešek po §-u 303. k. z. razen tega tudi zato ne obstaja, ker ni obtoženec verskih čustev žalil, rekši istočasno, da se Bogu uklanja. Toda pritožnikove trditve niso prave. Učin pregreška po §-u 303. k. z. bi obstajal tudi tedaj, ako bi se grajane besede v zmislu pritožbe tolmačile, kakor češ, da je obtoženec duhovniku nevednost očitil, kajti tako očitanje je že samo za-se sramotilno in razžaljivo (§ 491. k. z.). Ako se pa še uvažuje, da se je napominano očitanje v taki obliki izreklo, ki ga je kar naravnost psovanjem (§ 496. k. z.) označiti, izvira iz tega, da nedostaje pritožbi vsake podlage. Predmet pregreška po §-u 303. k. z., je v predstojećem slučaju verski služabnik, božjo službo opravljajoči, ako je le-ta razžaljen, obstaje učin pregreška po §u 303 k. z., in ker se je obtoženec, kakor je to sodišče izrecno konstatovalo, razžaljivega pomena svojega dejanja zavedal, ni treba dalje premišljevati iz katerega povoda je obtoženec tako ravnal. Naj je le obtoženec samo iz osebnega sovraštva zoper duhovnika tako ravnal, ne da bi bil namerjal verskega opravila žaliti, obstaje vendar-le učin pregreška po §-u 303. k. z., vsaj je uprav tako tudi službo opravljajoči uradnik (§ 312. k. z.) zoper razžalitve vsake vrste zaščičen, tudi če se iste samo njegovega zasebnega (privatnega) življenja tičejo. Ta zakonom v prid vere zajamčena obramba, je duhovniku v neovirano izvrševanje bogoslužnih opravil potrebna.

Fitik.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu ima v br. 7. za mesec julij t. l. sledečo vsebino: O pravu i pravednosti. Predavao u skupštini pravničkoga društva dne 23. maja 1896. dr. Fr. J. Spevec. — Uredjenje seljačkoga posjeda i regulacija zadružnih odnošaja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji te bivšoj vojnoj krajini s obzirom na hrvatsko-ugarsko pravo i urbar Marije Terezije. Napisao Josip Hoholač. Nastavak. — Kriva prisega i krivo svjedočanstvo. Po dru Fr. E. pl. Lisztu preradio dr. J. Veličković. Nastavak. — Pravosudje: A. Gradjansko. B. Kazneno. Iz upravne prakse. — Rješitba kr. financijalnoga upravnoga sudišta. — Poslovanje sudova u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Priobčuje dr. Krunoslav Bobinac. —

Svaštice. — Književne obznanе. — Viestnik. — Broj 8. za mesec avgust t. l. prinaša pa: Šesti obči kongres medjunarodne kriminalističke udruge od dra J. Šilovića. — Uredjenje seljačkoga posjeda i regulacija zadružnih odnošaja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji te bivšoj vojnoj krajini s obzirom na hrvatsko-ugarsko pravo i urbar Marije Terezije. Napisao Josip Hoholač. Svršetak. — Kriva prisega i krivo svjedočanstvo. Nastavak. — Primjetbe k osnovi novoga hrvatskoga stečajnoga reda. Priobčio dr. A. Badaj. — Pravosudje: A. Gradjansko. B. Kazнено. C. Mjenbeno-trgovačko. Iz upravne prakse. — Poslovanje sudova u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Priobčuje dr. Kr. Bobinac. — Svaštice. — Književne obznanе. — Viestnik

Osnova zakona o pobijanju pravnih djelah glede imovine insolventna dužnika. Hrvatska vlada izdala je načrt zakona, katerega je sestavil z ozirom na opombe konferencije, katera se je posvetovala o zakonu pri pravosodnem oddelku, dr. Josip Mudrović, ter ga razposlala sodiščem in pravnikom, da izrečejo o načrtu svoje mnenje. Podlaga načrtu so avstrijski zakon z dne 16. marca 1884, ogrski konkurzni red zak. čl. XVII. 1881 in nemški konkurzni red z dne 10. februvarija 1887 ter nemški zakon z dne 21. julija 1879.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1896.

— (Otvoritev „Narodnega doma“ v Ljubljani.) Dne 10. in 11. t. m. otvoril se je slavnostno „Narodni dom“ v Ljubljani, v katerem bode imelo svoječasno tudi naše društvo lastne prostore. Otvoritvene slavnosti udeležilo se je naše društvo po odboru in po mnogih društvenikih. Le-ta slavnost bila je, kakor za ves narod tudi za naše društvo velevažnega pomena, ker dobimo lastne prostore, v katerih bode nastanjena društvena knjižnica, kjer se bodo društveniki lahko shajali, uporabljali knjižnico in v katerih bomo imeli lahko tudi svoje shode. Kedar se bodo naši društveni prostori mogli otvoriti, še ni gotovo, ker se morajo izvršiti še nekatere malenkostne premembe. Upajmo, da se s pridobitvijo lastnih prostorov v „Narodnem domu“ tudi naše društveno življenje oživi.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: sodni pristav v Konjicah Hans baron Falke-Lichtenstein in sodni pristav v Ptuiju dr. Fran Kočevar pl. Kondenheim sodnima pristavoma pri okrožnem sodišču v Celji; sodni pristav extra statum dr. Adolf Roschek pristavom v Ptuiju; avskultant Fran Jagodic pristavom v Kozjem; avskultant Viljem Kronasser pristavom v Marenbergu; avskultant Fran Rekar pristavom v Vipavi; pravni praktikant Ivan Gölles iz Gradca pravnim praktikantom v Celji; finančni koncipist Pavel Jerovec finančnim komisarjem v Ljubljani; konceptni praktikant Angelo Šavnik finančnim koncipistom v

Ljubljani; konceptni praktikant Fran Gerstenmayer finančnim koncipistom istotam; konceptni praktikant Adolf Klodič vitez Sabladolski v Gradcu finanč. koncipistom v Gradcu. — Premeščeni so: sodni pristav v Kozjem Viljem Portugall v Konjice; pristav dr. Jakob Toplak iz Vipave v Ptuj; pristav dr. Fran Glas iz Marenberga v Ptuj; okrajni komisar Štefan Lapajne iz Črnomlja v Kranj; okrajni komisar pl. Schiwitzhofen iz Krškega v Črnomelj; praktikant Fr. Grum iz Kranja v Krško; notar Jos. Fresacher iz Velikovca v Beljak; notar Jos. Rainer iz Podkloštra v Velikovec; notar Rudolf Bratschko iz Železne Kaplje v Podklošter. — Odvetniško pisarno otvoril je v Voloski dr. Konrad Janežič. — Notar Ig. Kocbek v Vipavi odpovedal se je svojemu uradu. — Umril je dne 6. t. m. v Pragi odvetnik dr. Rudolf Schmaus.

— (Liebacher Jurij †) Dne 14. septembra t. l. umrl je na svojem posestu na Solnograškem dvorni svetnik Jurij Lienbacher. Porojen dne 18. aprila 1822. l., dovršil je pravniške studije na dunajski univerzi l. 1846., vstopil v sodno prakso in služboval pri sodiščih in državnih pravdnih na Solnograškem, Nižje in Gorenje Avstrijsko ter v Pešti. Od l. 1859. bil je na Dunaji in sicer najprvo načelnik državnega pravdnštva, l. 1861. pa bil poklican v pravosodno ministerstvo kot zakonodajni referent. Kot tak izdelal je več zakonskih načrtov, kateri so zadobili pravno veljavo, posebno naj navedemo načrt tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1862, načrt zakona glede uredbe kazenskega postopka v tiskovnih pravnih in novele k kazenskemu zakonu, načrt zakona glede sestave imenikov porotnikov itd. 9. marca 1865. l. imenovan je bil višjesodnim svetnikom. Uvedba objektivnega postopanja v tiskovnih zadevah je njegovo delo. Služboval je nadalje še pri prizidiju ministerskega sveta in v tej službi zopet izdelal več zakonskih načrtov. Leta 1880. imenovan je bil dvornim svetnikom pri najvišjem sodišču, od l. 1882. bil tudi član državnega sodišča in bil l. 1885. odlikovan z Leopoldovim redom. Leta 1873. voljen je bil v poslansko zbornico in ostal član do svoje smrti. Pokojnik deloval je tudi mnogo na literarnem polju in se pečal posebno s tiskovnim zakonom

— (Nekljudov Nikolaj Adrijanovič †) Dne 15. septembra t. l. umrl je v Petrogradu Nikolaj Adrijanovič Nekljudov, tajnik ruskega ministra za notranje zadeve v 55. letu svoje dobe. Pokojnik bil je eden prvih in najduhovitejših ruskih pravnikov. S prva bil je profesor kazenskega zakona na carski akademiji v Petrogradu, pozneje višji prokurator najvišjega sodišča in konečno bil pozvan v ministerstvo. V svojih spisih pečal se je posebno z ruskim kazenskim zakonom in njemu zahvaliti je, da se je odpravila preje vsakemu guvernerju pristojna pravica pošiljanja v prognanstvo. Velik vpliv imel je tudi na razvoj vojaškega kazenskega zakona.

— (Zborovanje avstrijskih odvetnikov.) V dneih 19., 20. in 21. oktobra t. l. boče na Dunaju deseto zborovanje avstrijskih odvetnikov. Na dnevnem redu je tudi vprašanje o odvetniškem tarifu v ustnem civilno-pravdnem postopanju.

Pregled pravosodstva.

805. Da se odobri nakup zemljišč za fidejkomisne nadomestilne glavnice, potreben je poseben zakon.

O. z dne 21. aprila 1896, št. 4224. J. Bl. št. 38 ex 1895.

806. Priznatev dolga je samostojen obvezni razlog. Vgovor non numeratae pecumiae omejen je na posojilne pogodbe.

R. z dne 13. novembra 1895, št. 12356. J. Bl. št. 39 ex 1896.

807. Trideset- ali štiridesetletno priposestvovanje služnosti ne zahteva točnega dokaza, da se je pravica izvrševala vsako posamezno leto.

R. z dne 10. aprila 1896, št. 4084. G. Z. št. 32 ex 1896.

808. V zapadlostnem postopku je postavitve v prejšnji stan zaradi preteklega roka za oglasbo zahtevkov (po §-u 17. zak. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak.) dopustna.

O. z dne 10. junija 1896, št. 6655. G. Z. št. 36 ex 1896.

809. Za prioritete postavljeni kurator se ne sme, ako izgubi pravdo proti izdajni družbi, obsoditi v povrnitev stroškov ad personam, ampak proti izvršilu na imetje prioriterjev, katere zastopa. Temeljem takega izreka se ne more segati z izvršilom na zahtevke zaupnikov in njih namestnikov do odplačila, tudi če so se le-ti izkazali kot prioriterji.

O. z dne 11. februarja 1896, št. 14580 in z dne 24. junija 1896, št. 7417. J. Bl. št. 37 ex 1896.

810. Likvidatorji trgovske družbe so vpravičeni prositi za javno dražbo nepremičnine spadajoče v likvidacijsko maso, ne da bi se nepremičnina preje cenila, ampak da sami določijo izključno ceno. Javni družabnik likvidacijske firme nima pravice vgovarjati proti izključni ceni.

O. z dne 4. avgusta 1896, št. 9061. J. Bl. št. 38 ex 1896.

811. Predočba za plačilo izvršiti se more tudi v obliki poštnega naloga (čl. 39. in 44. men. r. in § 10. naredbe trgovskega ministerstva z dne 9. oktobra 1892, št. 114. drž. zak.).

R. z dne 3. marca 1896, št. 2589. J. M. 1276.

812. Potrdilo, da se je plačala menična vsota, katera se nahaja na hrbtu menice, glaseče se na lastno ordro, in katero sta podpisala izdajalec in remitent, nima pravne učinka indosamenta.

O. z dne 18. februarja 1896, št. 1747. J. M. 1268.

813. Vknjižba oziroma zaznamba najvišjega zneska za bodoče pravdne in izvršilne stroške vknjižene tirjatve v zmislu §-a 14. zemlj. zak. ni dopustna in pristojna za tirjatev pridobljena zastavna pravica pravdnim in izvršilnim stroškom ne oziraje se na visokost, določeno po številkah, že po zakonu (§ 16. zemlj. zak.).

O. z dne 3. junija 1896, št. 6525. G. Z. št. 39 ex 1896.

814. Pozvedba in razsoja o tem, je li izvršilno uradno dejanje izvršilo se zakonito, pristojata onemu oblastvu, katero je odredilo izvrševanje uradnega dejanja; radi tega so civilna sodišča absolutno nepristojna

za presojo zakonitosti izvršila, katero so organi javne uprave, izvršuje svoj urad, izvršili.

O. z dne 29. januarija 1896, št. 1023. J. Bl. št. 39 ex 1896.

815. Finančna prokuratura legitimovana je, da poprime imenom javne uprave pravni lek proti sodnemu odloku gledé vpisa društva v register za pridobitne in gospodarstvene zadruga (zak. z dne 9. aprila 1873, št. 70. drž. zak.).

O. z dne 21. aprila 1896, št. 3246. G. Z. št. 34 ex 1896.

816. Za razsojo o prošnji, naj se izda proti sekvestru dohodkov iz zemljišča nalog, da položi račun, pristojno je realno sodišče, čeravno je razsodno sodišče dovolilo sekvestracijo in postavilo sekvestra.

O. z dne 2. junija 1896, št. 6431. G. Z. št. 39 ex 1896.

817. Pri dokazovanji s primerjanjem rokopisov prepuščeno je sodniškemu izprevidu, koliko vere je dati izvršenemu primerjevanju.

O. z dne 9. aprila 1896, št. 4007. J. Bl. št. 37 ex 1896.

818. Izvršilo na prihodke, katere dobiva dolžnik kot uživalec, pridobiti se more samo potom izvršilne sekvestracije po §-u 320. o. s. r., ne pa potom javne dražbe. Osobna pravica do užitka se ne more prodati.

O. z dne 8. aprila 1896, št. 4043. G. Z. št. 34 ex 1896.

819. Pridobitev ozke zapore po poznejšem izvršitelju ni napram že preje pridobljeni sekvestraciji obrtnega podjetja v toliko dopustna, v kolikor so zarubljeni predmeti namenjeni izvrševanju obrta in tudi res služijo temu namenu.

O. z dne 10. marca 1896, št. 2658 J. Bl. št. 35 ex 1896.

820. Ako je posest pravice zajemanja vode iz sesalke vkupna, ni dopustno postopanje o motenji posesti gledé prestopka te pravice na škodo sopoestnika, ako manjka posestnih pogodbenih določeb gledé razsežaja te pravice.

O. z dne 26. novembra 1895, št. 13962. J. Bl. št. 39 ex 1896.

821. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 23. septembra 1862, št. 9627 nanaša se samo na izreke državnih sodišč in ne na one razsodišč.

O. z dne 29. aprila 1896, št. 5047. J. Bl. št. 38 ex 1896.

822. Na slučaj, da ne pridejo stranke k naroku, določenemu za napovedbo imetja in položitev manifestacijske prisege v zmislu §-a 3. zak. z dne 16. marca 1884, št. 35. drž. zak., se ne smejo uporabljati določila §-a 30. o. s. r. in resolucije z dne 31. oktobra 1785, št. 489. z. j. z. *lit. u*) in odgovarja namenu prisilnega sredstva, ustanovljenega v navedenem §-u 3., ako se upnik obvesti, da je dolžnik izostal, in se njemu prepusti da stavi daljne predloge.

O. z dne 24. marca 1896, št. 3421. J. M. 1277.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku.

I. zvezek:

Kazenski zakon

o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852, št. 117 drž. zak., z dodanim **tiskovnim zakonom** z dné 17. decembra 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863, in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega. Cena 2 gld. 50 kr., s pošto 15 kr. več.

II. zvezek:

Kazensko-pravdni red

z dné 23. maja 1873, št. 119 drž. zak., z **zvršitvenim propisom** in drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi. Cena 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško - slovenska pravna terminologija.

V imenu društva »Pravnika« uredil dr. Janko Babnik, c. kr. sodni pristav. Cena 3 gld. 50 kr., elegantno in trdno vezana 4 gld. 10 kr., po pošti 15 kr. več.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.

I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek Spisal Anton Levec, c. kr. sodni pristav.

Vse te knjige dobivajo se pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu v Ljubljani**, kakor tudi pri vseh drugih knjigotržcih.

